

Don Bosco: een hart voor jongeren.

Altijd bemoedigen, nooit vernederen...

Hij holde fluitend de trap af en liep hen bijna omver: zijn schooldirecteur en een vreemde priester die hem vergezelde. De directeur voelde zich beschaamd en schoot uit: "Is dat nu een manier van doen!" en tot don Bosco: "Verontschuldig me, Eerwaarde, als ik dat had kunnen voorzien!"

glimlachend dacht Don Bosco bij zichzelf: "wat zou die goede directeur wel denken als hij 'mijn' jongens bezig zag! Wat jammer dat ik toevallig de oorzaak ben van dit incident; kon ik het maar goed maken!"

"een ogenblikje, vriendje", riep hij de jongen achterna...en tot de directeur: "ik zou graag kennis met hem maken, u vindt het toch goed?"

verbouwereerd knikte deze van ja. Don Bosco ging naar de jongen toe, die daar verlegen stond te wachten.

"Luister, vriend, je moet niet bang zijn. De volgende maal kom je wat rustiger de trap af, maar blijf altijd die blij en levenslustige jongen die je nu bent, want daar doe je veel goed mee. Akkoord? Kijk, bewaar die kleine medaille als aandenken aan mij, want wij zijn vrienden, hé!"

De manier waarop Don Bosco de jongen benaderde, de toon, zijn bemoedigende woorden waren voor de directeur van het groot internaat San Michele te Rome als het ware een openbaring. "Om Gods liefde, sprak Don Bosco, terwijl zij verder door het huis wandelden, laten wij de jongeren altijd bemoedigen, ze bevestigen, maar ze vernederen: nooit!"

Het is boeiend na te gaan hoe fijn en tactvol Don Bosco met jongeren omgaat en hoe hij een leefklimaat weet te scheppen waarin zij zich kunnen ontplooien, elk op eigen wijze en op eigen ritme.

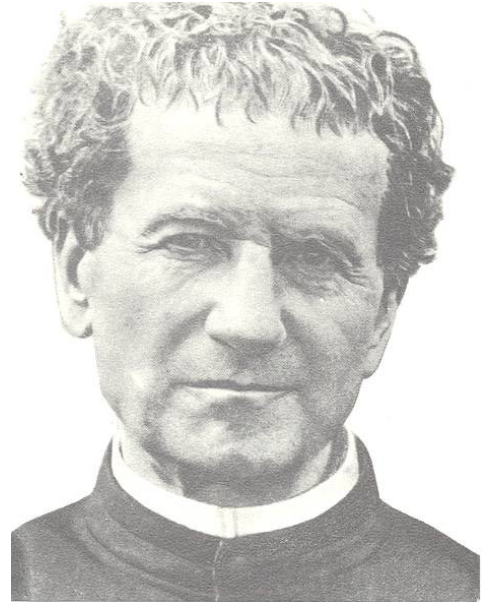
Wie is deze man die enkele jaren vóór zijn dood van de dokter te horen krijgt dat hij al even versleten is als het priesterkleed dat hij draagt..."een kleed dat er overigens uitziet alsof u het dag en nacht draagt?"

Wie is deze priester die in het laatste ogenblik van helderheid tot zijn opvolger fluistert: "zorg dat ze je liefhebben!"

Zij? Zijn jongens die op dat ogenblik met honderden op de speelplaats staat te bidden met een gespannen blik naar het vensterraam waarachter hun grote vriend nog diezelfde nacht sterven zou: om 2 uur in de morgen, op 31 januari 1888.

Het begon allemaal met een droom...

...een wonderlijke droom die hij had toen hij 9 jaar was en die hij pas vele jaren later aan zijn vrienden en medewerkers zou vertellen.

"Ik bevond mij tussen een bende vechtende en vloekende jongens. Zelf sloeg ik er ook duchtig op los, links en rechts, toen plots een man in het wit gekleed, naast me stond en zij: *"zo zul je hen niet winnen. Niet met je vuisten, maar wel met goedheid"*.

Er was ook een vrouw. Ze toonde mij de jongens die allemaal in wilde dieren veranderden, en zij: *"Kijk, dit zal jouw werkterrein zijn."* En meteen veranderden die wilde dieren in lammeren. Ik weende, maar ze stelde mij gerust en beloofde me dat ik op zijn tijd alles zou begrijpen.

Ik vertelde die droom aan de ontbijt tafel en

iedereen gaf er een eigen commentaar op. Mijn halfbroer Antonio verzekerde me dat ik roverhoofdman zou worden en spotte met mij; mijn broer Giuseppe dacht dat ik als de meeste jongens uit het gehucht schaapsherder zou worden; grootmoeder vermaande ons dat dromen bedrog zijn. Alleen moeder werd er stil van en zei me: *"misschien word je priester"*.

Moeder en Giuseppe kregen beiden gelijk. Jan werd herder. Een herder voor mensen.

Zeer vele jaren later wanneer hij aan zijn jeugddroom terugdenkt, voegt hij er ontroerd aan toe: *"De dame beloofde me dat ik op gepaste tijd alles zou begrijpen. Ze heeft belofte gehouden; nu begrijp ik alles: het is Maria die alles heeft gedaan"*.

Tussen de droom van de 9-jarige knaap en het ontroerende inzicht van de oude, versleten man die alles terugziet in het licht van Maria's leiding, ligt echter een lang en bewogen leven vol lief en leed, een leven van mateloze inzet voor jongeren en van onverschrokken, ja zelfs roekeloos Godsvertrouwen.

Van de "kleine herdersjongen uit Becchi", naar de "reus van de liefde" zoals Pius XI hem bij zijn heiligverklaring noemde, ligt een lange weg waar géén leed hem wordt bespaard.

Onbegrip, miskenning, politieke verdachtmaking kunnen hem echter niet klein krijgen. Volharding in moeilijke situaties en vastberadenheid kenmerken hem zijn leven lang. Maar er is méér! Door alle beproevingen heen blijft Jan Bosco een blijde, enthousiaste man die zijn jongens onophoudelijk tot vreugde en levenslust oproept. *"Blijf altijd die blijde levenslustige jongen, want daar doe je veel goed mee."*

Vanwaar die warme hartelijkheid die hem zo spontaan naar de fluitende jongen deed toegaan om hem in zijn levensvreugde te bevestigen? Hierop zijn meerdere antwoorden mogelijk. Eén antwoord echter stijgt veruit boven de anderen en bundelt ze al 't ware samen:

Omdat Don Bosco zélf een "blijde en levenslustige", kortom een "gelukkige" man en priester was.

Van niets vertrokken

Zijn droom. Hij leeft ervan. Alles draait tegen hem uit, en toch! Tegen alles in baant hij stap voor stap de weg van die droom.

Jan is nauwelijks 2 jaar wanneer vader sterft. Moeder Margareta tracht zo goed als het kan de noden van het gezin op te vangen. In het kleine gehucht Becchi, op 30

km van Turijn, heersen in die tijd grote hongersnood en ellende. In heel Europa is er oorlog en ook Italië staat politiek en sociaal op zijn kop. Bij honderden ontvluchten kinderen en jongeren het platteland om werk en brood in de stad te zoeken. Grootsteden zoals Turijn geraken overbevolkt. Miserie troef.

Al heel vlug moet Jan het veld op. Maar hij laat het niet hierbij. Creatief en levenslustig als hij is zoekt hij op alle manieren zijn grotere kameraden te boeien en te amuseren. Goocheltrucs en acrobatentoeren volgen elkaar op. Op één voorwaarde echter: *"Na de vertoning bidden we samen een Onze Vader. Akkoord? Zo niet geen vertoning!"*

Moeder bekijkt het allemaal met gemengde gevoelens. *"k Zie je niet zo graag tussen die grotere kerels, Jan. Blijf liever thuis, jongen."*

"Moeder, als ik erbij ben, dan vloeken ze niet, en ze zijn ook minder ruw."

En moeder laat hem begaan. Hij is zo anders...en toch ook niet, want waar je hem bezig ziet verschilt hij geenszins van kinderen van zijn leeftijd. Jan kan erg opvliegend zijn en ongehoorzaam, en tussen hem en zijn stiefbroer Antonio botert het steeds minder goed. Antonio is een harde werker, een "praktische" boerenjongen die van boeken en studies niet wil horen. Hij kan het niet verdragen dan Jan tussendoor leert lezen en schrijven en daarbij de hulp krijgt van een bejaarde priester. Er vallen bijna dagelijks harde woorden. De toestand wordt erg gespannen, zo niet onhoudbaar.

En op een koude, witte februarimorgen in 1827 – Jan is er bijna 12 – trekt de jongen erop uit om voor zichzelf gedurende een paar jaar een nieuwe thuis te zoeken op aanraden van zijn moeder die hiermee vooral de studiekansen van haar jongen wil redden. Het ontgaat haar niet dat Jan sterk begaafd is met een helder verstand en een rijk gemoed. Met diepe pijn in het hart ziet zij hem door de sneeuw vertrekken met zijn bundeltje kleren en boeken onder de arm.

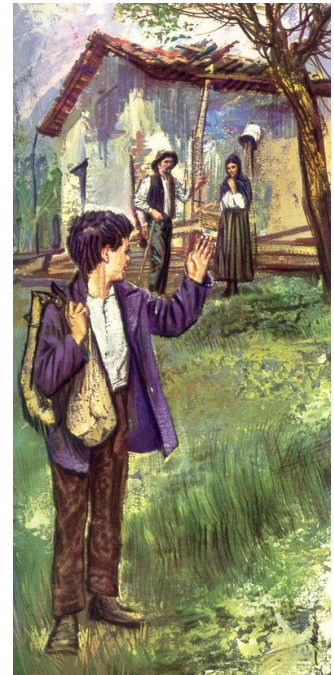
Bij boer Moglia en zijn gezin in het gehucht Moncucco, verblijft Jan ongeveer twee jaar als stalknecht en veehoeder. Hij zal later zeggen dat het voor hem gelukkige jaren zijn geweest: hij mocht in zijn vrije tijd lezen en studeren en ook daar hield hij al de jongens van de streek bezig met zijn goocheltoeren op zondagnamiddag, nadat hij eerst met hen de preek van die morgen besproken had.

Hij maakt er vele en trouw vrienden.

Aan de pastoor vertelt Jan dat hij priester wil worden.

Priester! Maar anders dan pastoors die hij kent: ze blijven zo afstandelijk, vindt hij, amper beantwoorden zij zijn groet... *"Ik zou met de jongens een babbeltje slaan, denkt hij dan, als ik priester was zou ik mij aan hen interesseren."* Stilaan wordt zijn roeping hem duidelijk; als een zaadje nog maar, diep geborgen in de grond, onzichtbaar. Maar het kiemt. Het zal de harde korst doorbreken, want door alles één werkt God aan zijn toekomst en geeft hem de nodige bouwstenen hiervoor. En vrienden ook.

Zoals Don Calosso: bij hem mag Jan gedurende twee jaar gratis les volgen en Latijn leren. Die priester wordt zijn grootste vriend, zijn raadgever. Hij leert de jongen mediteren, dieper het evangelie begrijpen, hij laat hem vaak communiceren en

biechten. Jan leert bewust te leven. Bewust te kiezen. Het lijkt alsof niets zijn geluk nog in de weg kan staan.

Droom wordt roeping

Met de dood van Don Calosso, twee jaar later, verliest Jan een grote vriend. Maar de pijn verscherpt meteen zijn wil: priester worden zoals hij, gemoedelijk en mild, hartelijk in woord en daad, toegankelijk voor eenvoudige en kleine mensen. Op studiegebied staat hij nu weer alleen. Moeder Margareta wil echter niet dat hij thuis blijft en schrijft hem in voor de lagere school te Castelnuovo. Vier maal per dag 5 kilometers te voet. Het jaar daarop, in 1831, leeft de 16-jarige Jan Bosco in Chieri, waar hij in verschillende kosthuizen verblijft. Om kost, inwoon en studies te betalen knapt hij zowat overal werkjes op en leert hij allerlei stelen: werken op het veld en in de wijngaard, schoenlapper, smid, bakker, kleermaker...

Hij kan niet vermoeden hoezeer dit alles hem later van dienst zal zijn wanneer hij voor verlaten jongens zijn eerste leerwerkplaatsen zal oprichten in de grootstad Turijn.

Het studeren zelf vlot goed. Toch zijn het voor Jan zeer harde jaren; omdat hij meestal ouder is dan zijn medestudenten wordt er met hem aanvankelijk heel wat gelachen en gespot.

"Hé, boerenjongen, zou je niet terug achter de koeien gaan lopen?"

Het is maar geleidelijk dat én leraren én leerlingen zijn begaafdheid gaan ontdekken. Want Jan mag omwille van zijn resultaten verschillende jaren overslaan, en blijkt toch overal de eerste te zijn. Hetgeen hem niet belet voor medestudenten in nood een goede en bereidwillige hulp te zijn; hoeveel uren heeft hij niet besteed aan het "bijlessen geven, zomaar!"

Intussen wordt zijn roeping steeds duidelijker: jeugdleider worden. Als priester. Hiervoor werkt hij vastberaden aan zijn karakter, want hij is opvliegend van aard, en als hij kwaad is, is hij nogal vlug geneigd zijn vuisten te gebruiken. Dan denkt hij terug aan die droom van jaren geleden...

Voor het schooljaar 1833-1834 vindt Jan kost en inwoon in een café waar hij in de avonduren aan de tapkast helpt en in de biljartzaal opdient. In ruil daarvoor krijgt hij tweemaal per dag een bord soep en onderkomen in een zeer erbarmelijk hokje naast de over waar suikergoed wordt gebakken. Hij lijdt er honger en heeft veel slaap tekort. Een lichtpunt in dit jaar is zijn grote vriendschap met een joodse jongen Giacomo, die zich op 10 augustus van dat jaar in de Dom van Chieri laat dopen. Giacomo en Jan zullen levenslang dikke vrienden blijven. Jan is er nu 19. No altijd is hij die blijde en levenslustige jongen van toen. Te Chieri sticht hij een kerngroep met als motto: de vreugde! Want, zegt hij, het is niet omdat je gelovig en godsdienstig bent dat je een zuurpruim moet zijn. Integendeel: te weten dat je in Gods hand leeft, geeft diepe vreugde, en die vreugde mag zich uiten in gezonde blijheid, in vrolijkheid.

Jan is van natuur een optimist, een humorist, en ook te Chieri is hij er op uit om anderen plezier te doen en op te vrolijken. Goede luim en enthousiasme kenmerken hem en allen die tot de kerngroep behoren. Maar ook op religieus gebied wordt er één en ander geëist.

Twee punten staan centraal:

1. een BLIJDE christen zijn
2. niet tekort komen aan je plicht tegenover je studies, tegenover de Kerk.

Het zijn bewogen studiejaren, dat wel. Moeilijkheden genoeg! Maar het voorbeeld van zijn moeder, haar sterk geloofsleven, haar gebed en zijn eigen ervaringen van goed en kwaad vormen hem tot een taaie werker die weet van doorbijten. Het einde van zijn middelbare studies breekt aan en Jan wordt met de dag stiller en ernstiger. De eindexamens staan voor de deur. En daar komt ook onverwachts zijn moeder op bezoek.

"Jongen, luister. Onze pastoor zegt me dat je naar het klooster wilt gaan. Klopt dat?"
– *"Ja, moeder. Ik denk aan de Franciscanen."* – *"God. De pastoor wil je dat uit het hoofd praten. Hij wil je liever in een parochie zien, want, zo denkt hij, dan zal je beter voor mij kunnen instaan wanneer ik een dagje ouder ben. Luister, Jan. Voor mij telt alleen jouw geluk, anders niet. Als jij priester wil worden, dan komt God op de eerste plaats, en niet je moeder. Ik ben arm geboren en wil arm sterven. Onthoud dit Jan: als jij ooit een rijke priester wordt en een gemakkelijk leventje leidt, weet dan dat ik nooit meer bij jou een voet in huis zet."*

Jan zal deze woorden nooit vergeten.

Na veel gebed en gesprek met Don Cafasso aan wie hij zich geheel toevertrouwt, besluit Jan niet bij de Franciscanen in te treden maar naar het seminarie te gaan in Chieri zelf.

Deze grote stap zet hij op 30 oktober 1835. Met geld en giften zorgt heel de buurt voor kleding en pension. In een eenvoudige plechtigheid ruilt hij zijn jongenspak voor de priestertoog. Zes jaar later, op 5 juni 1841, wordt hij priester gewijd te Turijn, en noemen de mensen hem van dan af Don Bosco.

Op sacramentsdag draagt Don Bosco voor het eerst de H. Mis op in zijn eigen dorp. De klokken luiden lange tijd. Iedereen komt er op af.

"De mensen hielden van me, schrijft hij later, ze waren echt gelukkig met mij. De kleintjes keken verwonderd op toen ze hoorden dat die priester de gekste acrobatentoeeren had uitgehaald. De groten zagen in mij hun spelmakker en klasgenoot. En de ouderen uit het dorp herinnerden zich hoe ze mij talloze keren hadden zien voorbijgaan, op blote voeten om mijn schoenen uit te sparen en met mijn boeken in de hand."

Herder voor mensen, pastor. Hij had het altijd gedroomd.

Maar nu begon het pas...

Roeping wordt inzet

Als jonge priester krijgt Jan vele aanbiedingen, maar Don Cafasso raadt hem aan verder te studeren om zijn priesteropleiding te vervolmaken. Intussen kan hij praktische ervaring opdoen in de grootstad Turijn. Don Bosco aanvaardt, en begint aan zijn verkenningstochten in de stad waar de meest schrijnende gevolgen van de industriële revolutie zich laten voelen: armoede, werkloosheid, ziekte, woningnood, uitbuiting, kinderarbeid, verwaarlozing van de jeugd, overbevolkte gevangnissen... Ook hier ontpopt Don Bosco zich als een artiest, een kunstenaar van het menselijk hart dat hij op zo'n delicate, onbevangen wijze weet te bespelen, dat het zich ten laatste onvoorwaardelijk aan hem toevertrouwt. Niet zonder moeite, neen. De eerste ontmoetingen zowel op de straat als in de gevangnissen, zijn eerder pijnlijk en

frustrerend. Wantrouwig en minachtend, soms vloeken, lopen kinderen en jongeren van hem weg met een duidelijk gebaar dat ze van pastoors niet moeten hebben. Maar Jan Bosco houdt hardnekkig vol en het ijs smelt stilaan.

Op de morgen van 8 december 1841 ontmoet hij Bart Garelli voor wie hij het opneemt tegen de brutaliteit van de koster. Bart wordt zijn eerste 'dikke vriend'.

"Kom je volgende zondag terug? Breng maar je vrienden mee."

Bart komt met zijn vrienden terug. Het jaar daarop zijn het een kleine honderdtal die 's zondags in en om de sacristie een 'patronaat' vormen. Don Bosco zorgt voor hen, zoekt werk, woning, geeft hen een catechetische vorming. Tot de jongeren in de gevangenis herhaalt hij: *"Wanneer je hier uitkomt, zoek mij op, ik zal zorgen dat je aan werk geraakt. Ik ben je vriend"*.

Vanaf 1844 begint hij avondlessen: naast catechese leert hij de jongens ook lezen en schrijven.

April 1846: een historische maand in zijn leven.

Sinds geruime tijd weet Don Bosco niet meer waar naar toe op zondag met zijn bende jongens. Hij trekt van plein tot plein, van kerk tot kerk. Die morgen wordt hij aangesproken: "U zoekt onderdak voor uw jongens, eerwaarde?"

Het gaat om een lage vervallen schuur die achteraan het huis Pinardi leunt. Dit vuile gebouw dat hij met man en macht opknapt, wordt zijn eerste "home" voor werkende jongeren. Stilaan krijgt zijn droom vaste vorm, concrete gestalte. Hij zoekt werk voor hen, praat met de werkgevers en maakt afspraken, voorkomt misbruik en uitbuiting, regelt in het arbeidscontract de ruimte voor de zondagsrust en voor veiligheidsmaatregelen. Hij gaat onvoorwaardelijk aan hun kant staan en neemt het ook voor hen op tegen alles in. Hij wint hun hart, één n één. Hij vereenzelvigd zich met elk van hen, met hun leven; zijn jongens mogen geen wereldvreemde mensen worden, zeker niet! Integendeel, hij roept hen op tot eerlijkheid, tot verantwoordelijkheidszin in kerk en wereld, en ...tot diep-menselijke goedheid en zelfgave.

Midden dit alles krijgen gebed en viering een centrale plaats. In zijn "oratorium", zoals hij zijn huis noemt, vullen 'geloof en leven' elkaar ten volle aan. Zoals ook ernst en luim elkaar in gezond evenwicht houden. Don Bosco voelt op tot vreugde door vreugde, tot beminnelijkheid door beminnelijkheid.

In 1846 komt moeder Margaretha bij haar zoon inwonen om voor de steeds talrijkere jongens een echte moeder te zijn. Meer en meer komen ze nu ook 's avonds om onderdak vragen. Zo groeit een eerste internaat, waarop anderen zullen volgen. Hij droomt van nieuwe gebouwen, klaslokalen, werkplaatsen, een kerk. En die komen er ook.

Dank zij de steun van zeer velen, dank zij een onuitputtelijke creativiteit die hem van alles in het werk doet stellen om aan geld te geraken. Zijn vertrouwen in Maria, de Moeder van God, lijkt roekeloos. In alles en voor alles wendt hij zich tot Haar. Hij droomt van een kerk aan Haar toegewijd en begint er aan met vijf cent op zak. En toch zal de kerk er komen, midden de stad, als een monument van zijn dank aan Maria, Hulp van de christenen.

In augustus 1853 start hij met beroepsvorming en krijgt een toevloed van leerlingen. Hij richt werkplaatsen op voor meubelmakers, schoen- en kleermakers, voor drukkers en metsers. De vakbekwaamheid die hij in zijn jeugd in Chieri verworven heeft, komt

hem meesterlijk van pas! In 1861 beschikt hij over zijn eigen drukkerij en geeft dan heel wat eigen werken uit. Schoolboeken, pedagogische werken, gebeden boeken. Weldra groeit het werk hem boven het hoofd en gaat hij meer en meer beseffen dat hij zijn jeugdroom niet alléén verwezenlijken kan. Hij begint ernstig te denken aan de vorming van mogelijke kandidaat-priesters en vaste medewerkers. Hij verzamelt grotere jongens rond zich aan wie hij zijn innerlijk vuur én zijn werkkraft doorgeeft; heel vroeg krijgen ze inspraak en verantwoordelijkheid. Sommigen onder hen geven les aan de kleinsten of leren hen een beroep aan. Hij zou er graag opvoeders-priesters van maken die zijn werk later verder zetten. Zoiets loopt natuurlijk niet van een leien dakje! Toch laat de gedachte aan een nieuwe religieuze stichting hem niet los. Hij ziet ze reeds voor zich...levend en lopend, werkend en biddend te midden van zijn jongens, in hemdsmouwen, zo droomt hij ze, actief en blij, met een onuitputtelijke creativiteit in dienst van de minst bedeeden, de kansarmen, de kleinen...begeesterd met enthousiasme, met gezond verstand, en religieus-bewogen ten diepste toe.

Open naar de wereld, met een hartstochtelijke liefde voor Paus en Kerk, bereid om tot in de laatste vezel van hun wezen zich te geven aan het welzijn van de jongeren, hun geluk, hun heil, hun opvoeding als christen en als mens, vandaag, hier en nu.

We zijn eind 1859.

Aan de besten van zijn grote jongens stelt don Bosco voor dat ze altijd bij hem zouden blijven, dat ze zijn werk zouden voortzetten, als priester-religieus. Er ontstaat heel wat discussie rond het project. Jan Cagliero hakt de knoop door: "Monnik of geen monnik, ik blijf bij Don Bosco." Zo ook Michele Rua. En anderen volgen. In 1864 krijgt Don Bosco de kerkelijke toestemming om zijn religieuze gemeenschap van priesters en coadjuteurs die hij "salesianen" noemt, definitief uit te bouwen. Intussen leert hij door de bemiddeling van de pastoor van Mornese, Don Pestarino, een jonge vrouw kennen, Maria Mazzarello.

Ze is 24 jaar. Gerijpt door het lijden van een zware ziekte, de tyfus, die haar lichamelijke krachten ondermijnd heeft, beseft ze met veel pijn dat zij nooit meer het zware werk op de velden en in de wijngaarden zal aankunnen. Ze kent ogenblikken van radeloosheid, maar blijft niet bij de pakken zitten; met haar vriendin leert ze voor naaister en opent daarna tegen de kletspraat van de dorpelingen in, een klein bescheiden atelier dat weldra uitgroeit tot een weeshuisje, een zondagspatronaat met een precies doel: kinderen en opgroeiende meisjes van de straat en van het nietsdoen weghalen, jonge mensen bij elkaar brengen om ze over de Heer Jezus te vertellen en ze helpen opgroeien tot goede en gelukkige vrouwen!

Als je het nagaat, merk je dat ze zonder het te weten en zonder hem te kennen, dezelfde weg bewandelt als Don Bosco, doch in een vrouwelijke omgeving en met de intuïtie en de creativiteit van haar vrouwelijke bewogenheid: met typisch vrouwelijke accenten dus. Zij ontmoeten elkaar pas in 1864. *"Don Bosco is een heilige, ik voel het!" zegt ze nadien.*

Wanneer hij har en haar vriendinnen later voorstelt om een gemeenschap van religieuzen te stichten die in zijn geest zouden leven en werken voor de meisjes zoals hij en zijn salesianen voor de jongens, dan aanvaardt Maria dit zonder aarzelen. Samen met 10 andere jonge vrouwen legt zij op 5 augustus 1872 religieuze geloften en wordt zij met Don Bosco medestichteres van een nieuwe congregatie voor de

jeugd: de Dochters van Maria Hulp, beter gekend als "zusters van Don Bosco." Door hem gewild als levend teken van zijn grote dankbaarheid tot de Moeder van God. Don Bosco kijkt tevreden door het raam. Tevreden? Ja. Maar wie hem beter kent, wéét dat hij nog verder droomt, en dat die droom hem over de grenzen heen brengt van Italië, ja zelfs van Europa...

Jeugdroom wordt wereldroom

1875. Don Bosco is 60 jaar. Je ziet hem nog op de speelplaats met zijn jongens spurten, al is het steeds vaker met gezwollen benen. Meer dan eens is hij in de loop van de voorbije jaren aan moordaanslagen ontsnapt dank zij zijn grote fysieke kracht, dank zij de onverwachte tussenkomst van een grijze hond die hem beschermt, en van sterke jongens die hem vergezellen.

Gezonde humor houdt hem doorheen dit alles jong, blij en schalks.

Op zekere dag roept hij zijn salesianen bijeen: *"Groot nieuws! De aartsbisschop van Buenos Aires vraagt ons een missie te beginnen in Argentinië!"*

Het project waarover hij reeds vele jaren droomt, wordt met geestdrift onthaald en het ontbreekt niet aan vrijwilligers. Jan Cagliero, 37 jaar oud, neemt de leiding van de eerste zending en vertrekt op 1 november 1875 vanuit Genua. De volgende jaren stuurt Don Bosco meer salesianen en zusters naar Zuid-Amerika, 11 expedities in totaal. Hij opent nieuwe huizen in Italië, Spanje, Frankrijk. Hij reist regelmatig om aan zijn weldoeners geld te vragen voor zijn colleges, zijn werkplaatsen, zijn jongenstehuizen.

In 1880 vraagt Paus Leo XIII hem om een H. Hartkerk te bouwen in Rome. Don Bosco voelt zich moe en oud, maar aanvaardt. Hij onderneemt een reis naar Frankrijk om aan het nodige geld te geraken. In Parijs wordt hij triomfantelijk ontvangen en tot late uren in de nacht ontvangt hij bezoekers, hoort biecht, zegent zieken en lijdenden die vanuit het hele land naar hem toekomen. Er stroomt veel geld binnen, maar lang niet genoeg en na enkele jaren lopen de schulden hoog op. In 1884 onderneemt hij een tweede reis naar Frankrijk, ondanks zijn slechte gezondheid. Hij doet enkel het Zuiden aan waar hij aanzienlijke bedragen ophaalt. In 1886 vertrekt hij naar Spanje en wordt er in Barcelona al even triomfantelijk onthaald als toen in Parijs. Het wordt zijn laatste bedelreis. Hij keert nogmaals terug langs Zuid-Frankrijk. *"Alles is het werk van Maria. Alles is voortgekomen uit dat éné weesgegroeitje dat ik samen met Bart Garelli gebeden heb op die 8te december, 45 jaar geleden, in de St. Franciscuskerk te Turijn."*

Het jaar daarop blijft hij hard werken, vaak tot heel laat in de nacht. Hij schrijft artikelen voor dagbladen, kijkt drukproeven na, correspondeert met vele vrienden en medebroeders in andere landen, en...zit nog vele uren te luisteren naar zijn jongens die hij allen persoonlijk bemoedigt en aanspoort tot het goede. Hij weet niet van opgeven, noch van rusten.

"Mijn leven behoort mij niet toe, daar ik het aan God gaf langs Maria om."

Het kledingstuk –om de taal van de dokter even te hernemen – raakt echter tot op de draad toe versleten. Bisschop Jan Cagliero, terug uit Zuid-Amerika en Don Michele Rua staan aan zijn sterfbed.

"Zeg de jongens...dat ik ze allemaal...ja, allemaal verwacht...in de hemel."

Opvoeder en vriend

Meer dan wie ook heeft Don Bosco geweten welke enorme mogelijkheden er schuilgaan in zke jonge mens, maar ook de knelpunten en kwetsbare plekken, eigen aan hun groei.

Meer dan wie ook heeft hij geweten dat een degelijke kennis van de jongerenwereld en een fijn - psychologisch doorzicht in hun talenten en tekorten, niet volstaan wanneer deze niet worden gedragen en georiënteerd door een eerbiedig geduld, door een diep respect voor de mens-in-wording, voor de kwetsbaarheid eigen aan hun leeftijd.

Voor hem was opvoeden een interactie-gebeuren: zoals de adolescent slechts gaandeweg volwassen wordt, zo wordt de volwassene gaandeweg opvoeder, en ze worden het beiden aan en door elkaar.

Daarom koos Don Bosco voor een opvoeding niet enkel voor maar MET de jongeren die hij zo ongekunsteld tegemoet trad.

Don Bosco pleit voor een pedagogische liefde die elk kind en jongere een groot en warm hart toedraagt: een sterke liefde die de moeilijkheden en mislukkingen trotseert zonder erin te berusten, een pedagogische liefde die in de meest concrete en spontane reacties van het dagelijks leven haar echte en ware gelaat krijgt.

Don Bosco pleit voor een pedagogische liefde die verder gaat dan alleen lichamelijke en intellectuele vorming, omdat ze zich richt tot de HELE jonge mens als mens, zodat deze stilaan thuiskomt bij zichzelf en bekwaam wordt uit te treden naar anderen toe. Hij pleit voor een liefde die zich bij jongeren bemind maakt en uitnodigt tot openheid en dialoog:

"Interesseer je aan wat hen interesseert, dan zullen ze stilaan open komen voor wat jou als opvoeder boeit."

Dit alles geldt evenzeer voor geloofsopvoeding waar de jonge mens geen object, maar partner is in het samen zoeken naar de grote Ander. Nu het zo moeilijk wordt collectief geloof over te dragen, is de pedagogische relatie des te sterker een enorme kans om een leefklimaat te scheppen waarin jongeren mogen worden wie ze in kiem zijn, met hun talenten en hun gebrokenheid.

In een pedagogisch klimaat waar eerbiedig geduld en geloof in hen, de verborgen humus zijn, kan de opvoeder de diepe levensvragen opvangen die hen bezighouden, ook wanneer deze niet expliciet uitgesproken worden. Hij beluistert andersdenkenden zonder onmiddellijk een verdedigingspositie in te nemen, en durft onbevangen zijn eigen geloof meedelen zonder het te dicteren.

Hij kan de jonge mens helpen tot het herkennen en erkennen van schuld, met een grote openheid naar morgen toe.

Christenen zijn mensen van de weg, zegt Paul Schruers. Gaandeweg MET en VOOR jonge mensen, banen zij door alle confrontaties heen, de weg van het mens- worden zoals Jezus:

Een weg van goedheid en verzoening, van vrijheid en geluk.

ΩΩΩΩ